

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 4050/23
10.4.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија, Ирене Трифуновић Радуловић председника већа, Иде Никитовић и Марине Бркић, чланова већа, у парници тужиоца АА, из ..., чији је пуномоћник Александра Вељић, адвокат из Београда, ул. Молерова бр. 76, против тужене ББ, из ..., чији је пуномоћник Лазар Гутеша, адвокат из Вршца, ул. Лазе Нанчића бр. 10, ради утврђења ништавости, одлучујући о жалбама парничних странака изјављеним против пресуде Вишег суда у Панчеву П 242/19 од 11.05.2023. године, у седници већа одржаној дана 10.04.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈАЈУ СЕ као неосноване жалбе парничних странака и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Вишег суда у Панчеву П 242/19 од 11.05.2023. године у ставу другом, трећем, и четвртм изреке.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ решење о трошковима поступка садржано у ставу петом изреке пресуде Вишег суда у Панчеву П 242/19 од 11.05.2023. године, тако што свака странка сноси своје трошкове парничног поступка.

УКИДА СЕ решење садржано у ставу шестом изреке пресуде Вишег суда у Панчеву П 242/19 од 11.05.2023. године и предмет у том делу **ВРАЋА** првостепеном суду на поновни поступак.

ОДБИЈАЈУ СЕ као неосновани захтеви странака за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Панчеву П 242/19 од 11.05.2023. године, ставом првим изреке дозвољено је преиначење тужбе учињено поднеском од 09.03.2023. године. Ставом другим изреке, утврђено је да је ништав Уговор о измирењу дуга оверен пред Основним судом у Вршцу под Ов3 331/2013 дана 19.02.2013. године и изјава оверена

пред Основним судом у Вршцу Ов 405/2014 дана 24.01.2014. године, што је тужена дужна да призна и трпи. Ставом трећим изреке, одбијен је као неоснован преостали део главног тужбеног захтева којим је тражено да се обавезе тужена да тужиоцу, на име новчане противвредности непокретности која је била предмет ништавог Уговора о купопродаји овереног пред Основним судом у Вршцу под Ов 331/2013 дана 19.02.2013. године и ништаве изјаве оверене пред Основним судом у Вршцу Ов3 405/2014 дана 24.01.2014. године, исплати износ од 12.713.220,00 динара са законском затезном каматом од пресуђења до исплате. Ставом четвртим изреке, одбијен је као неоснован евентуални тужбени захтев којим је тражено да се обавезе тужена да тужиоцу, због ништавости Уговора о купопродаји овереног пред Основним судом у Вршцу под Ов3 331/2013 дана 19.02.2013. године и изјаве оверене пред Основним судом у Вршцу Ов 405/2014 дана 24.01.2014. године, на име одговарајуће накнаде у новцу коју је тужилац према редовном току ствари могао да оствари давањем у закуп предметних непокретности у периоду од 24.01.2014. године до 24.08.2021. године, исплати износ од 5.323.500,00 динара са законском затезном каматом од пресуђења до исплате. Ставом петим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове поступка у износу од 784.500,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате. Ставом шестим изреке, одбијена је као неоснована молба тужиоца за ослобађање од плаћања судских такси у овом поступку.

Против наведене пресуде, парничне странке су благовремено изјавиле жалбе из свих законских разлога и то тужилац побијајући је у ставу трећем, четвртном и шестом, а тужена у ставу другом и петом изреке. Трошкове другостепеног поступка су тражили и определили.

Испитујући правилност побијане пресуде у смислу одредбе члана 386 Закона о парничном поступку – ЗПП (“Службени гласник РС” бр. 72/11 са изменама и допунама), другостепени суд је оценио да су жалбе парничних странака делимично основане.

У поступку пред првостепеним судом, нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачке 1-3, 5, 7 и 9 ЗПП, на које другостепени суд пази по службеној дужности, а супротно наводима жалбе тужиоца ни она из тачке 12 истог става јер је изрека првостепене пресуде јасна и разумљива и не противречи изнетим разлозима о битним чињеницама, који су јасни, потпуни, међусобно сагласни и непротивречни садржини изведених доказа, те се њена законитост и правилност могла испитати.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је био директор ЗЗ „...” која се бавила пољопривредном делатношћу и имала зграде саграђене на кат. парцели бр. ... КО ..., што је све било власништво тужиоца. Задруга није имала своје лагере, па је пољопривредне производе лагеровала у хангарима ДОО „...” из ..., које је обично производе у име задруге продавало и вршило исплату задрузи, а задруга задругарима. Задруга је сада у поступку ликвидације, а престала је са радом 2013. године. Са овом задругом је сарађивала Занатска радња за производњу пољопривредних производа ПГ „...” ..., тако што је куповало репроматеријал и испоручивало пољопривредне производе задрузи ради продаје. Ова занатска радња је регистрована дана 25.12.2007. године на име сина овде тужене, ВВ. Сарадња задруге и газдинства је била добра све до 2013.

године, али између самих странака није постојао никакав пословни однос. Занатска радња ПГ „...”, ... предала је 33 „...” око 70 вагона жита и сунцокрета рода из 2011 и 2012. године. Цена сунцокрета и жита је тада била ниска, па је требало да се сачека са њиховом продајом, али је ДОО „...”, коме су ови производи предати на лагеровање, исте искористила за затварање дуга компензацијом коју је 33 „...” имало према овом друштву. 33 „...” није никада платила Занатској радњи ПГ „...”, ... дуг за предату пшеницу и сунцокрет. Дана 18.02.2013. године, тужена, у својству повериоца, и тужилац, у својству дужника, закључили су Уговор о измирењу дуга ОвЗ 331/2013 од 19.02.2013. године, којим су утврдили да је тужилац дужан туженој износ од 230.000 ЕУР. Уговор је закључен на иницијативу породице тужене и њеног сина, али између самих странака као физичких лица, иако дуг потиче из пословног односа задруге и газдинства. Тужилац се Уговором обавезао да ће дуг од 230.000 евра да врати најкасније до 31.12.2013. године. Уговором је констатовано и да је тужилац власник непокретности саграђених на парцели бр. ... КО ..., те је уговорено да ће уколико тужилац не врати дуг до означеног датума, исплату извршити преносом власништва на овим некретнинама туженој. Уговором је одређено да је сам уговор основ за пренос власништва на тужену, а тужилац је туженој дао и безусловну дозволу да може без даљег питања пренети власништво на себе. У време закључења уговора непокретности су биле оптерећене хипотеком у корист ДОО „...” из ..., која је уписана дана 20.09.2012. године због дуга 33 „...” према том привредном друштву. Извршна вансудска хипотека првог реда уписана је на основу заложне изјаве тужиоца од 01.11.2011. године ради обезбеђења дуга ове задруге у износу од 40.000.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од 18.10.2011. године до исплате, са роком исплате 17.10.2012. године, а све према Уговору о начину измирења доспелих потраживања у корист ДОО „...”. Тужилац није вратио дуг од 230.000 евра у уговореном року. Дана 23.01.2014. године, тужилац је потписао изјаву оверену пред Основним судом у Вршцу Ов. 405/2014 дана 24.01.2014. године, у којој је наведено да по основу наведеног уговора није измирио дуг од 230.000 евра у договореном року и да је сагласан да тужена на своје име и у своју корист изврши укњижбу права својине на предметним непокретностима у катастру непокретности. Након тога, тужена се уписала као власник непокретности и почев од 24.01.2014. године тужилац више није био у поседу ових непокретности. Против овде тужиоца вођен је кривични поступак због присвајања пољопривредних производа ПГ „...” и ГГ из ..., али је правноснажном пресудом Основног суда у Вршцу К 99/17 од 13.09.2018. године, ослобођен од оптужби да је извршио кривично дело утаје из члана 207 ст. 4 у вези са ст. 1 КЗ. Дана 25.11.2020. године, након покретања овог поступка, ДОО „...” је код Основног суда у Вршцу покренуо извршни поступак ради намирења свог потраживања према тужиоцу и то спровођењем извршења на предметним непокретностима, на основу заложне изјаве од 01.11.2011. године, те је решењем о извршењу Основног суда у Вршцу И 528/20 од 25.11.2020. године одређено извршење спровођењем извршења на непокретностима које су биле предмет Уговора о измирењу дуга ОвЗ 331/2013 од 19.02.2013. године. Предметна катастарска парцела бр. ... и објекти саграђени на њој су закључком јавног извршитеља од 12.07.2021. године додељени ДОО „...”, а предате су му закључком од 24.08.2021. године од када се ово привредно друштво налази у њиховом поседу. Дана 11.12.2014. године, тада супруга тужиоца, ДД, поднела је Основном судом у Вршцу тужбу против овде тужиоца и тужене, као и ДОО „...”, којом је, између осталог, тражила и да се утврди да је по основу стицања у браку са овде тужиоцем стекла сувласништво на 1/2 идеалних делова на предметним непокретностима, као и да се утврди да је Уговор о измирењу дуга ОвЗ 331/13

закључен између овде тужиоца и тужене ништав у односу на 1/2 идеалних делова предметних непокретности, а који захтев је одбијен неправноснажном пресудом Основног суда у Вршцу П 1471/17 од 03.12.2018. године. Тржишна вредност предметних непокретности, на дан вештачења 12.12.2022. године, износи 108.660 евра, односно 12.713.220,00 динара. Висина закупнине ових непокретности у периоду од 24.01.2014. године до 24.08.2021. године износи 45.500 евра, односно 5.323.500,00 динара.

На овако утврђено чињенично стање, које је према оцени другостепеног суда правилно и потпуно утврђено и које наводима жалби на правно релевантан начин није доведено у сумњу, првостепени суд је позивајући се на одредбе члана 25, 26, 51, 52, 66, 103 и 109 Закона о облигационим односима, члана 20 и 21 Закона о основама својинско-правних односа, члана 2 и 4 Закона о промету непокретности (“Службени гласник РС” бр. 42/98 и 111/09), члана 13 Закона о хипотеци (“Службени гласник РС” бр. 115/05), као и члана 1, 5, 7 и 49 Закона о задругама (“Службени гласник СРЈ” бр. 41/96 и 34/06) и члана 2 тачка 4 Закона о пољопривреди и руралном развоју (“Службени гласник РС” бр. 41/09 и 10/13) правилно закључио да је предметни Уговор о измирењу дуга од 19.02.2013. године, који је заправо усмерен на обезбеђење потраживања ПГ “...” ... према КК “...”, ништав правни посао, а последично и изјава од 24.01.2014. године јер свој основ црпи из ништавог уговора, те одлучио као у ставу првом изреке. Одлучујући о захтеву тужиоца за исплату новчане противвредности непокретности које су биле предмет Уговора о измирењу дуга, постављеном као основи захтев, као и евентуалном захтеву за накнаду штете у виду изгубљене добити коју би могао да оствари давањем у закуп предметних непокретности, првостепени суд је позивајући се на одредбе члана 104 и 108 Закона о облигационим односима правилно закључио да нису испуњени услови за обавезивање тужене на исплату утужених износа, јер тужилац по основу ништавог Уговора туженој није ништа извршио да би тужена имала обавезу нешто да му врати, а поред тога, као несавесна страна нема ни право на накнаду вредности предметних непокретности и закупнине коју би остварио да Уговор није закључен, те одлучио као у ставу трећем и четвртном изреке.

Правилност тако донете пресуде у побијаном делу није доведена у сумњу жалбеним наводима странака.

Супротно наводима жалбе тужене, првостепени суд је правилно ценио значај утврђених чињеница и правилно применио материјално право када је закључио да су предметни уговор о измирењу дуга и изјава тужиоца ништави правни послови у смислу одредбе члана 103 Закона о облигационим односима.

Одредбом члана 51 став 1 и 2 Закона о облигационим односима, прописано је да свака уговорна обавеза мора имати допуштен основ, те да је основ недопуштен ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима, док је одредбом члана 52 истог закона прописано да ако основ не постоји или је недопуштен, уговор је ништав.

Из утврђеног чињеничног стања које је у том смислу међу парничним странкама било неспорно, произлази да ЗЗ “...”, чији је директор био тужилац, није платила испоручене количине сунцокрета и жита ПГ “...” ... чији је власник син тужене. Ради

обезбеђења тог потраживања, тужилац је са туженом (мајком власника ПГ "...") закључио предметни уговор о исплати дуга. Међутим, како потраживање које је предмет тог уговора није настало из пословног односа тужиоца и тужене, као физичких лица, већ из односа задруге, дакле правног лица, према регистрованом пољопривредном газдинству, које је носилац правног субјективитета као предузетник, то такав споразум, закључен између странака без постојања правног основа обавезе, односно каузе, не може да производи правно дејство, односно ништав је, а последично ни изјава дата на основу таквог правног посла, како то правилно закључује првостепени суд.

Правилан је и закључак првостепеног суда о неоснованости захтева за исплату новчане противвредности непокретности које су биле предмет ништавог Уговора о измирењу дуга, као и евентуалног захтева за накнаду штете у виду изгубљене добити коју би тужилац могао да оствари давањем у закуп предметних непокретности јер је заснован је на правилној примени одредбе члана 104 и 108 Закона о облигационим односима.

У складу са одредбом члана 104 Закона о облигационим односима, свака уговорна страна дужна је да другој врати све оно што је примила по основу таквог уговора, односно ако то није могуће или се природа онога што је испуњено противи враћању, да да одговарајућу накнаду у новцу, с тим што је у ситуацији када је уговор ништав због тога што је по својој садржини или циљу противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима, суду дато овлашћење да одбије у целини или делимично захтев несавесне стране. С друге стране, из одредбе члана 108 Закона о облигационим односима која регулише одговорност лица кривога за ништавост уговора, произлази да право на накнаду штете у случају ништавости има само онај уговарач који није крив за ништавост, а да наведену обавезу накнаде штете има уговарач који је искључиво крив за ништавост, односно онај који је био несавестан.

Код такве законске регулативе, а обзиром на утврђено чињенично стање, првостепени суд је правилно оценио да је тужилац несавесна страна имајући у виду да је морао знати не само да оспореним уговором признаје непостојећи дуг према туженој, већ и да су непокретности које су дате као обезбеђење таквог потраживања, оптерећене раније уписаном хипотеком у корист ДОО „...“ на основу његове заложне изјаве. Стога, код таквог стања ствари тужилац сходно цитираним одредбама закона не може са успехом захтевати од тужене накнаду вредности предметних непокретности које су отуђене у поступку извршења ради намирања потраживања које ДОО „...“ имало према њему, као ни накнаду штете коју је због ништавости уговора евентуално претрпео.

Приликом одлучивања другостепени суд је имао у виду и остале жалбене наводе странака које није посебно образлагао на основу овлашћења из члана 396 став 1 и 2 ЗПП.

Са изнетих разлога, на основу одредбе члана 390 ЗПП, одлучено је као у ставу првом изреке.

Међутим, основано тужена оспорава одлуку о трошковима поступка. Ово стога што је, имајући у виду постигнути успех странака, односно да су обе странке

делимично успеле у поступку, по оцени овог суда правично да сходно одредби члана 153 став 2 ЗПП, свака странка сноси своје трошкове поступка због чега је првостепена пресуда у погледу одлуке о трошковима морала бити преиначена.

Из изнетих разлога на основу одредбе члана 401 тачка 3 ЗПП одлучено је као у ставу другом изреке.

Осим тога, основано тужилац оспорава одлуку првостепеног суда којом је одбијен његов захтев за ослобађање од плаћања судских такси.

Првостепени суд је приликом доношења ове одлуке закључио да докази које је тужилац доставио (потврда да је незапослен и да нема непокретности на своје име) нису довољни да оправдају тврдњу да није у могућности да сноси ове трошкове, а како није доставио друге доказе који бу поткрепили ту тврдњу, одбио је његов захтев као неоснован.

Услови за ослобађање од трошкова поступка су прописани одредбом члана 168 став 4 и 169 став 2 и 3 ЗПП, а правилна примена ових одредаба подразумева оцену општег имовног стања странке, са тим у вези утврђење броја лица које странка издржава, приходе и имовину странке и чланова његове породице, с тим да, ако је то потребно и сам суд може по службеној дужности да прибави потребне податке и обавештења о имовном стању странке која тражи ослобађање, а може о томе да саслуша и странку.

У конкретном случају, тужилац је доставио доказ да је незапослен и да нема непокретности на своје име на подручју општине Вршац. Уколико је првостепени суд сматрао да достављени докази нису довољни за ослобађање тужиоца од плаћања судских такси, био је дужан да прибави друге доказе о тужиоцевом општем имовном стању како би утврдио потребне чињенице, а што што је пропустио да учини.

Како наведени пропуст представља недостатак који је био од утицаја на доношење законите и правилне одлуке, то је због тако учињене битне повреде одлука у том делу морала бити укинута.

У поновном поступку првостепени суд ће имајући у виду примедбе на које је овим решењем указано, поново ценити да ли постоје услови да у овом поступку тужилац буде ослобођен од плаћања судских такси, при чему ће водити рачуна о свим критеријумима прописаним одредбом члана 168 став 1 и 4 ЗПП, а по потреби се користити и датим овлашћењем из члана 169 став 3 ЗПП како би био у могућности да правилно оцени услове за ослобађање од плаћања трошкова поступка. Након што поступи на начин на који му је указано, донеће нову одлуку за коју ће дати јасне и потпуне разлоге.

Из наведених разлога, на основу одредбе члана 401 тачка 3 ЗПП, одлучено је као у ставу трећем изреке.

Имајући у виду успех странака у другостепеном поступку, односно да су успеле само у погледу одлуке која се односи на трошкове поступка, то је суд о захтеву

странака за накнаду трошкова другостепеног поступка одлучио као у ставу четвртом изреке ове пресуде на основу члана 165 у вези члана 153 став 2 ЗПП.

Председник већа-судија
Ирена Трифуновић Радуловић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић